

Tülkü Həccə Gedir

Abdulla Şaiq

© Abdulla Şaiq. Seçilmiş Əsərləri. Gənclik, Bakı 1984

Tülkü qocalmış idi,
Şikardan qalmış idi.
Ov keçmirdi əlinə,
Ət dəymirdi dilinə.
Həftələrlə qalib ac,
Dolanırdı yalavac.
Ova batmırdı dişi,
Yaman keçirdi işi.
Günü olmuşdu qara,
Düşündü, tapdı çara:
Təsbeh aldı əlinə,
Şal bağladı belinə.
Ayaqlarında çarıq,
Başında tirmə sarıq.
Çiyində atlas əba,
Əlində zorba əsa.
Ağlayırdı, gediridi
Çölləri seyr edirdi;
Olmuşdu mömin bəndə.
Çatdı böyük bir kəndə.
Kənd ağzında bir xoruz,
Eşələnirdi yalqız.
Gördü ki, tülkü lələ,
Girmiş başqa bir şəklə,
Gəlir təsbeh əlində,
Bir şal qurşaq belində,
Ayaqlarında çarıq,
Başında tirmə sarıq,
Çiyində atlas əba,
Əlində zorba əsa.
Ağlayır, təsbeh çəkir,
Gözündən qan-yaş tökür...
Xoruz durub uzaqdan,
Baxdı ona bir zaman.
Dedi:— A tülkü lələ,

Neçin girdin bu şəklə?
Yoxsa sənə, ey baba,
Üz veribdir bir bəla?
Tülkü başın salladı,
Hönkür-hönkür ağladı.
Dedi:—A məstan xoruz,
Gözləri mərcan xoruz!
Qocalmışam, düşmüşəm,
Sizi çox incitmişəm.
Məndən daha qaçmayın,
Dərdlərimi açmayın.
Daha üzüm qaradır,
Qəlbim dolu yaradır.
Halal-haram qanmadım,
Qocalığı anmadım.
Sizi tutdum hey, yedim,
Allah kərimdir!—dedim.
Yamanlıq olmuş işim,
Qanlar tökmüş bu dişim.
Mənim günahım çöxdür,
Halıma yanan yoxdur,
İndi həccə gedirəm,
Daha tövbə edirəm.
Xoruz dedi:—Babacan.
Sənə bu canım qurban!
Daha bəsdir, ağlama,
Ürəyimi dağlama!
Haqq yolunu bulmusan,
İndi mömin olmusan.
Qocalmışan, ay lələ,
Quyruğun var bir şələ.
Səni uzun yol yorar,
Məni özünlə apar.
Yolda qulluq edərəm,
Hər işinə gedərəm.
Tülkü baxdı həsrətlə,
Cavab Verdi hörmətlə:
—Sağ ol, məstan xoruzum,
Sevimli əmlək quzum.
Yollar uzun, burama,
Tez ol, gəl düş arxama.
Hər gün namaz zamanı,
Sən verərsən azanı.
Xoruz oldu sevincək,
Qanad gərdi yelkən tək.

Qanadını çırparaq,
Uçub gəldi qacaraq,
Öpdü əl-ayağını,
Üzünü, qulağını.
Boynunu dimdiklədi,
Ona min dil söylədi.
Tülkü—ağzında virdi—
Təsbehini çevirdi.
Ona həsrətlə baxdı;
Gözləri şimşək çaxdı.
Bir az söhbət etdilər,
Yola düşüb getdilər.

II

Gəldilər kəndə yaxın.
Toyuqlar axın-axın,
Küçədə dənənirdi,
Yem tapıb çənlənirdi.
Gördülər tülkü lələ
Giribdir başqa şəklə:
İri təsbeh əlində,
Bir şal qurşaq belində,
Ayaqlarında çarıq,
Başında tirmə sarıq,
Çiyində atlas əba,
Əlində zorba əsa,
Gedir yol ilə birbaş,
Xoruza olmuş yoldaş...
Birdən qaqqıldıxdılar,
Bu hiyləyə çaşdılar.
Toyuq-xoruzdan biri,
Gəldi bir az irəli,
Dedi:—A lovğa tülkü,
Quyruğu darğa tülkü!
Yoxdur səndə mərhəmət
Bizə verirsən zillət.
Gizli-gizli gecələr,
Kəndə girib bixəbər
Bizi çapır, çalırsan,
Hinə çivən salırsan.
Yoxmu bizim canımız?
Halalmıdır qanımız?
Etdik biz də bir tədbir,
Vardır yaxında çox “pir”;

Onlara ip bağladıq,
Nəzir verdik, ağladıq;
Kəsdik minlərcə qurban,
Verdik fəqirə ehsan;
Qəbul olmuş duamız,
Səni tutmuş ahımız.
Tülkü alışdı-yandı,
Əsasına dayandı;
Sonra başın salladı,
Hönkür-hönkür ağladı.
Dedi:—Düzdür, xan xoruz,
Gözləri mərcan xoruz!
İndi üzüm qaradır,
Qəlbim dolu yaradır...
Yamanlıq olmuş işim,
Daşa dəysin bu dişim.
Qocalmışam, düşmüşəm,
Sizi çox incitmişəm.
Daha tövbə edirəm,
İndi həccə gedirəm...
Bu işə mat qaldılar,
Tülküyə yan aldılar.
Çaşdılar bu sözlərə,
Qan-yaş doldu gözlərə.
Söylədilər:—Ay lələ!
Qurban bu şirin dilə!
Xasiyyətin dəyişmiş,
Nə gözəl işdir bu iş!
Amandır, tülkü lələ,
Bizi apar özünlə.
Tülkü dedi:—Nə olar,
Gəlin, gəlin, balalar!
Uçub gəldi cümləsi;
Toyuq-xoruzun səsi
Çulğaladı hər yanı—
Kəndi, çölü, ormanı.
Bir xoruz oldu zirkə
Uçdu dama sevincək:
—Quqquluqu!—çəkdi car,—
Olduq bizlər bəxtiyar:
Aydın olsun gözünüz,
Gəlin, görün özünüz—
Tülkü olub peşiman,
Tökməyəcək bir də qan.
Mömin olmuş bu kişi,

Bizimlə yoxdur işi;
Ağlayır—tövbə edir,
Birbaşa həccə gedir...
Kənddə toyuq-cücələr,
Bundan tutunca xəbər,
Bir-birinə baxışdı,
Küyə düşdü, axışdı;
İşi doğru bildilər,
Uçub-qaçıb gəldilər.
İnandılar tülküyə,
Peşiman olmuş,—deyə
Biri öpür əbasın,
Biri dəmir əsasın.
Biri təsbeh, sarıği,
Biri kirli çarıği.
Batmış hamı sevincə,
Güldülər incə-incə.
Gətirdilər duz-çörək,
“Dərə xəlvət, tülkü bəy”.
Dururdu kefi cox saz,
Baxırdı saymaz-saymaz.
Biz az söhbət etdilər,
Yola düşüb getdilər,
Çovuş oldu birisi,
Basdı kəndi cır səsi.
Keçdi dəstə başına,
Papaq endi qaşına.
Əlində uca bayraq,
Oxuyurdu o şaqraq.
Dəstə şən, təmtəraqla,
Gedir çovuş, bayraqla.
Tülkü düşmüş irəli,
Arabir dönüb gedir,
Gizli-gizli baxırdı,
Ağzından su axırdı.
Sanki ölçüb-biçirdi.
Köklərini seçirdi.
Kəsilməşdi taqəti,
Gözləyirdi fürsəti.
Getdilər bir az daha,
Çatdılar bir səhraya.
Tülkü dayandı, durdu,
Başladı hiylə qurdu.
Dedi:—Ay canım xoruz:
Gözəl məstanım xoruz:

Namaz vaxtıdır, dayan,
Çıx ağaca ver azan.
Alıb tez dəstəməzi,
Qılaq burda namazı.
Xoruz çıxdı—ucadan,
Verdi gözəl bir azan.
Tülkü dedi:—Tez durun,
Namaz üçün səf qurun!
Olsun xoruz pişnamaz
Daha başlansın namaz!
Bağırdılar:—Yox, olmaz,
Bizim sinsə yaramaz.
Əslində pişnamazlıq,
Sənin şəninə layıq!
Tülkü dartdı özünü,
Turşutdu üz-gözünü,
Dedi:—Məndən çəkin əl!
Olmuşam çox bədəməl.
Öldürmək olmuş işim,
Qanlar tökmüş bu dişim.
Mənim kimi yaramaz
Olarını heç pişnamaz?
Arıq xoruzun biri,
Gəlib keçdi irəli.
Tülkü baba yanladı,
Səfləri sahmanladı.
Kökləri düzdü sola,
Ürəyi yana-yana
Hiyləni saz eylədi,
Durdu böylə söylədi:
—Mən keçmişəm lap sola,
Ürəyim dönmüş qana
Yalvarıram, yaradan
Keçsin günahlarımdan.
Peşimanam işimdən
Bezaram keçmişimdən
Artıq tövbə etmişəm,
Ağlamaq olmuş peşəm.
Siz namazı başlayın,
Məni bir ölü sayın.
Deyib oturdu yerə,
Ağladı birdən-birə.
Səflər coşub-daşdılar,
Namaza qalxışdılar,
Dörd səf düzölmüş idi,

Gözlər süzölmüş idi.
Pişnamaz dedi:—ğuşqu!
Azançı:—Quqquluqu!
Oxundu qısa dua,
Əyildilər torpağa,
Tölkü qaldırdı başın,
Atdı möminlik daşın.
Baxdı ora-buraya,
Göz gəzdirdi sıraya.
Od parladı gözündən,
Yaman çıxdı özündən.
Sahmanladı işini,
İtilədi dişini.
Atdı təsbəh, əbanı,
Sarığı, həm əsanı,
Baxdı o yan-bu yana,
Düz atıldı meydana.
Yırğalandı quyruğu,
Boğdu on beş toyuğu...
Durub o yerdə qalan,
Qurtardı tölküdən can.
Uçdu hərə bir yana—
Düzə, çölə, ormana.
Çölü basdı qışqırıq,
Qopdu böyük fışqırıq.
Tölkü işin bitirdi,
Ovlarını gətirdi,
Çıxdı bir göy yamaca,
On gün yedi doyunca.

Veb direktor: Betti Bleyer
Mətni yığdı: Nərgiz Abadi
Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova
AZERİ.orga qoyuldu: may, 2004